

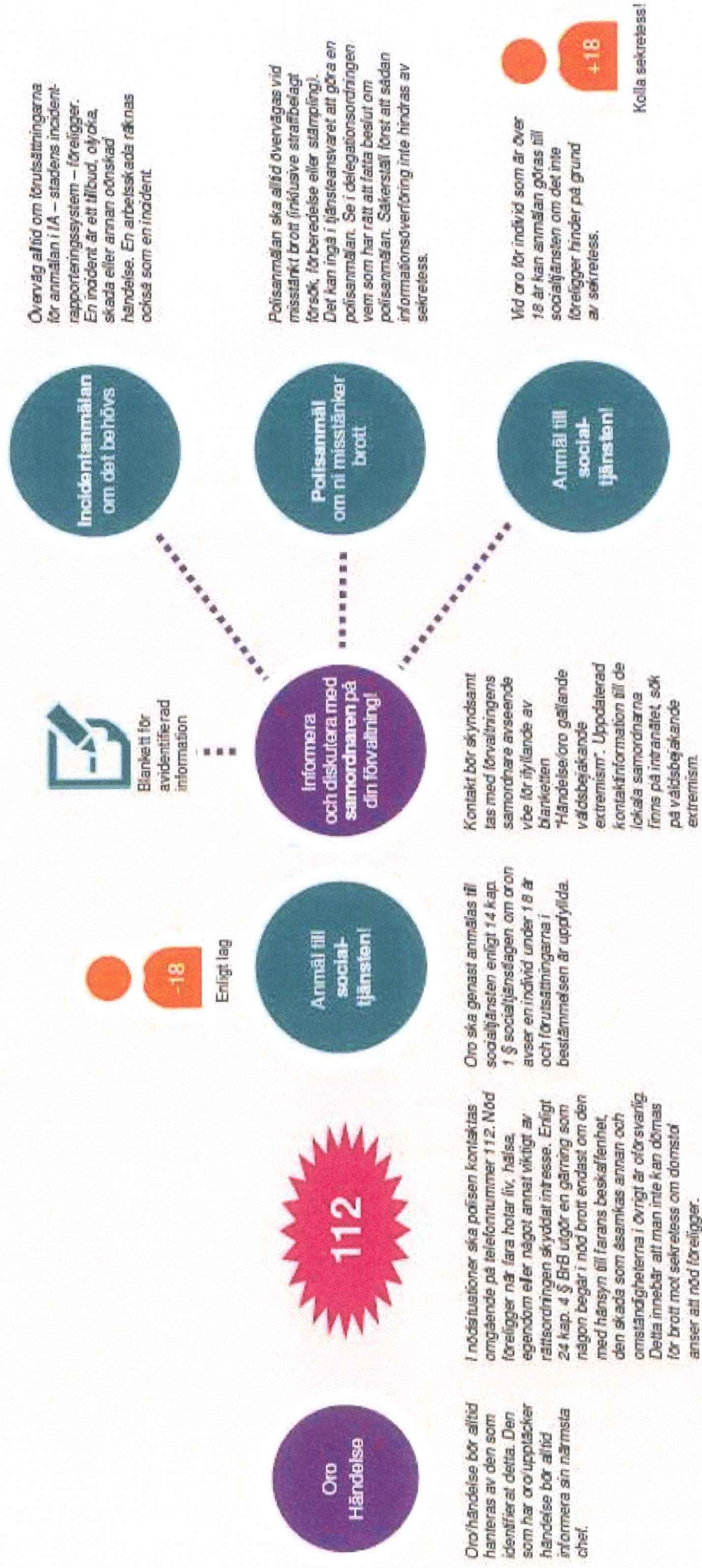
Försättsblad till:

Bilaga 7

- VBE

Rutin för Stockholms stad vid oro/händelse rörande våldsbejakande extremism

Handlingsplan mot våldsbejakande extremism¹ i Skärholmen

Maj 2018

stockholm.se

¹ Kommittédirektiv 2014:103 En nationell samordnare för att värna demokratin mot våldsbejakande extremism

Sammanfattning

Stockholms stad beslutade i maj 2016 om stadsövergripande riktlinjer mot våldsbejakande extremism. En av flera åtgärder i riktlinjerna är att stadsdelsnämnderna och berörda facknämnder ska utarbeta lokala handlingsplaner. I Skärholmen ingår arbete mot våldsbejakande extremism som ett prioriterat område i den samverkansöverenskommelse som slutits med lokalpolisområde Skärholmen.

I Skärholmens lokala handlingsplan ringas problemområdet våldsbejakande extremism in med lägesbild och förvaltningens beredskap att arbeta mot fenomenet. Eftersom detta är en lokal handlingsplan omfattas den endast av åtgärder som förvaltningen har rådighet över vilket bland annat innebär att stadsdelsområdets skolor och gymnasier är undantagna från handlingsplanen. Centralt för den lokala handlingsplanen är därmed att kunskapen ska integreras i alla verksamheter, men att fokus ligger på stadsdelens egen rådighet. I viss utsträckning redovisas dock aktiviteter där stadsdelsnämnden saknar egen rådighet. Genom samverkan och påverkan i form av initiativ och förslag riktade till andra bestämmande instanser är förhoppningen att förbättringar och förändringar ska kunna realiseras även inom områden där stadsdelen saknar egen bestämmanderätt.

Arbetet mot våldsbejakande extremism delas in i förebyggande och förhindrande och förhåller sig till de anvisningar som finns, både inom staden och nationellt. Den lokala strukturen för samverkan redovisas samt organisationens behov av utbildning/kompetensutveckling och samverkan för ett effektivt resursutnyttjande. Handlingsplanen revideras och följs upp inom ramen för ordinarie budgetarbete och genom samverkansöverenskommelsen med lokalpolisen.

Specifika rutiner för det praktiska samarbetet mot våldsbejakande extremism med särskilt utsedda kontaktpersoner och checklista över vad som ska göras och i vilken ordning revideras löpande. I en bilaga till handlingsplanen återfinns en sammanställning av ovan angivna befintliga aktiviteter/åtgärder. Förvaltningen vill understryka att våldsbejakande extremism har särskilt hög prioritet inom förvaltningens arbete för att förebygga kriminalitet.

Innehåll

Handlingsplan mot våldsbejakande extremism i Skärholmen	1
Sammanfattning	3
Inledning	5
Definitioner	5
Olika våldsbejakande extremistmiljöer i Sverige	6
Handlingsplan	8
Lokal lägesbild	9
Förebyggande arbete	11
Förhindrande arbete	13
Avslutade och påbörjade insatser 2017	20
Samverkan	15
Utbildning	17
Rutiner runt våldsbejakande extremism	17
Uppföljning	19

Inledning

För att säkerställa Stockholms stads förmåga att förebygga och försvåra våldsbejakande extremism i staden beslutade kommunfullmäktige i maj 2016 om stadsövergripande riktlinjer mot våldsbejakande extremism.² I enlighet med dessa inrättades en central samordnare för att koordinera stadens arbete. Den centrala samordnaren är placerad på stadsledningskontoret, avdelningen för välfärdsutveckling. Till sin hjälp har den centrala samordnaren utsedda samordnare i alla stadsdelsförvaltningar samt i social-, utbildnings-, idrotts-, kultur- och arbetsmarkandsförvaltningen. En av flera åtgärder som beskrivs i riktlinjerna är att stadsdelsnämnderna och berörda facknämnder ska utarbeta lokala handlingsplaner.

Eftersom detta är en lokal handlingsplan kommer den endast att omfatta åtgärder som förvaltningen äger rådighet över vilket bland annat innebär att stadsdelsområdets skolor och gymnasier är undantagna från handlingsplanen. Centralt för den lokala handlingsplanen är därmed att kunskapen ska integreras i alla verksamheter, men att fokus ligger på stadsdelens egen rådighet.

Definitioner

Våldsbejakande extremism definieras som ideologier, rörelser och miljöer som bejaktar och legitimerar våld som medel för att förverkliga extrema ideologiska åsikter och idéer.³ Dessa rörelser accepterar inte en demokratisk samhällsordning. Våldsbejakande extremism kan ta sig skilda uttryck, från att trakassera, hota eller skada andra människor till att på olika sätt stödja, planera eller uppmåna andra att utföra ideologiskt motiverade våldshandlingar och terrorism.

Begrepp som används kring våldsbejakande extremism presenteras nedan.

Våldsbejakande – handlingar såsom att stödja, uppmåna till eller delta i ideologiskt motiverade våldshandlingar för att främja en sak.

Extremism – rörelser, ideologier eller individer som inte accepterar en demokratisk samhällsordning. Den grundläggande politiska normen, där politiska mål och samhällsförändringar kan påverkas genom politiken och uppnås genom demokratiska processer,

² Riktlinjer avseende stadens arbete mot våldsbejakande extremism, dnr 155-943/2015

³ Regeringens skrivelse, Åtgärder för att göra samhället mer motståndskraftigt mot våldsbejakande extremism (2014/15:144).

accepteras inte. Extremism används också för att beskriva företeelser där individer använder extrema metoder för att förändra samhället i önskad riktning.

Radikalisering – Den process som leder till att en person eller en grupp stödjer eller utövar ideologiskt motiverat våld för att främja en sak. De individer som anslutit sig till våldsbejakande extremistmiljöer har nästan alltid genomgått en radikaliseringsprocess där det går att identifiera betydande likheter i radikaliseringsprocessen oavsett till vilken ideologi en person radikaliserats.

Olika våldsbejakande extremistmiljöer i Sverige

För närvarande finns, i enlighet med Säkerhetspolisens definition, i huvudsak tre våldsbejakande extremistiska miljöer i Sverige: den våldsbejakande högerextremistiska vit makt-miljön, den våldsbejakande vänsterextremistiska autonoma miljön och den våldsbejakande islamistiska extremistmiljön. Därutöver finns ensamagerande extremister som motiveras till våldshandlingar av olika ideologier, men som inte tillhör nämnda grupper eller nätverk.⁴

Autonoma miljön

Den autonoma miljön strävar efter ett klasslöst samhälle utan styre från någon auktoritet. Uppfattningen inom miljön är att dagens demokrati inte är tillfredsställande. Den enda styrelseformen som kan accepteras är ett självstyre från folket. Inom miljön hävdas att kapitalistiska drivkrafter har greppet om dagens samhälle och att detta utgör ett hinder för att uppnå idealsamhället – ett samhälle som är jämställt och klasslöst och där människor med olika ursprung och sexuell läggning ska kunna leva på lika villkor. Vissa sammanslutningar inom den autonoma miljön menar att ett nytt styrelseskick endast kan uppnås genom revolution.

Enligt Säkerhetspolisens bedömning har den autonoma miljöns förmåga minskat under de senaste åren. Detta till trots bildades under 2017 ett nytt nordiskt autonomt nätverk. Detta nätverk kan i förlängningen lägga grunden för ytterligare organisering.⁵ Utöver opinionsbildande yttringar och aktiviteter använder individer med koppling till den autonoma miljön också systematiskt och regelbundet våld, hot och trakasserier för att hindra människor från att mötas, utföra sina uppdrag eller sitt arbete och uttrycka sina åsikter.⁶

⁴ Säkerhetspolisen 2017 s.30-1

⁵ Säkerhetspolisen 2017 s.34

⁶ Säkerhetspolisen 2017 s.63

Vit makt-miljön

Vit makt-miljön ser framför sig ett etniskt homogent samhälle där det inte förekommer inslag av andra kulturer. De menar att människosläktet kan delas in i raser och de ser negativt på invandring av människor som de inte räknar till den vita rasen. Synen på människosläktet som indelad i raser finns inom hela vit makt-miljön även om det varierar hur starkt detta lyfts fram. Uppfattningarna kan variera från föreställningen om ett raskrig där extremisterna är soldater, till en uppfattning om att olika raser ska få tillåtas existera i världen vid sidan av varandra så länge de olika raserna inte blandas. Omvärlden förknippar ofta vit makt-miljön med den nationalsocialistiska ideologin och flera aktörer inom miljön har anammat denna (även om det inte gäller för samtliga i miljön).

Inom vit makt-miljön är en del av målet ett auktoritärt styre och det verkar finnas drivkrafter för tydlig struktur, ordning och totala lösningar. Sedan en tid präglas delar av vit makt-miljön av en utveckling där man oftare talar om kultur istället för ras. De använder benämningar som patriotism eller ”nationella rörelsen” för att beskriva sig själva.

Enligt Säkerhetspolisen har aktiviteten i vit makt-miljön ökat gradvis i Sverige under flera år. Aktiviteterna är främst av opinionsbildande karaktär på offentlig plats. Vid sidan om de opinionsbildande aktiviteterna använder individer inom vit makt-miljön regelbundet och systematiskt våld, hot och trakasserier för att hindra människor från att mötas, utföra sina uppdrag, sitt arbete och uttrycka sina åsikter.⁷

Våldsbejakande religiös extremism

Den svenska våldsbejakande islamistiska miljön inspirerades övergripande av en salafistisk-jihadisk ideologi. Detta ideologiska paraply förenar både al-Qaida och Islamiska Staten (IS). IS är en utbrytarorganisation från al-Qaida och skillnaden dem emellan ligger närmast i att IS har en mer extrem syn på vilka de uppfattar som fienden. Enligt IS är alla som inte delar deras ideologi att betrakta som motståndare, vilket innebär att även muslimer som inte överensstämmer med gruppens övertygelser utmålas som fiender och utgör legitima måltavlor.

Gemensamt för dem båda är dock att ideologin motiverar attentat mot civila, dels enligt deras egen logik som svar på ockupation av

⁷ Säkerhetspolisen 2017 s.63

muslimska länder och våld mot muslimer, dels som ett svar på upplevda kränkningar av islam.

Målet som beskrivs är att genom våld införa ett islamiskt styre (sharia) inom ramen för en domedagsprofetia. Det västerländska demokratiska styrelseidealet, kolonialismen och förhållanden som tillskrivs västvärlden anses ha fördärvat islam. Västvärldens sekularisering och sätt att leva görs då även till mål för angrepp från miljöns extremister.

I samband med inbördeskriget i Syrien och de spridningseffekter som följde i närliggande länder lyckades IS skickligt profitera på det maktvakuum som uppstod. Genom propaganda på social media attraherade gruppen många anhängare, och när de utropade sitt kalifat i juni 2014 ökade tillströmningen till en nivå som saknar historisk jämförelse. Idag beräknar säkerhetstjänster att drygt 5000 individer rest från Europa för att ansluta sig till gruppen.

IS har även uppmuntrat till att anhängare bör utföra attentat i sina hemländer – med de vapen de har tillgå. Många av de terrorattentat som drabbat Europa sedan 2014 kan härledas till IS - antingen genom attentatspersoner som har haft direkt kontakt med terrororganisationen, eller som på något sett inspirerats av dess upprop och ideologi.⁸

Säkerhetspolisen bedömer att ensamagerande gärningsmän med en våldsbejakande islamistiska ideologi i dagsläget utgör det största hotet.⁹ Antalet personer som attraheras av det ideologiska budskapet bedöms ha ökat under de senaste åren¹⁰ och Sverige anses vara ett legitimt men inte prioriterat mål för internationella terrororganisationer.¹¹

Handlingsplan

Övergripande inriktning som ska känneteckna stadens agerande för att motverka våldsbejakande extremism.

- Det demokratiska samhället ska värnas
- Arbetet ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet
- En stad som håller samman ska minska extremismens grogrund
- Kunskapen om våldsbejakande extremism ska öka i staden
- Stärkt central samordning och ökad lokal samverkan
- Samverkan med civilsamhället ska utvecklas¹²

Samtidigt är det nödvändigt med förebyggande åtgärder på lokal nivå eftersom det är där som olika våldsbejakande extremistgrupper verkar. I kommunal verksamhet behöver kunskapen öka i dessa frågor för att kunna möta de problem och utmaningar som skapas av våldsbejakande

⁸ Försvarshögskolan 2017-06-28

⁹ Säkerhetspolisen 2017 s.46

¹⁰ Säkerhetspolisen 2017 s.34, 63

¹¹ Säkerhetspolisen 2017 s.46

¹² Riktlinjer avseende stadens arbete mot våldsbejakande extremism

extremistiska grupper och för att aktivt verka för demokratiska värderingar och alla människors lika värde och rättigheter. För att det brottsförebyggande arbetet ska vara effektivt och framgångsrikt krävs att samtliga relevanta aktörer på lokal nivå samverkar i och bidrar till framtagande av problembilder och genomförande av åtgärder. På så sätt skapas förutsättningar för att arbeta målinriktat och utifrån ett helhetsperspektiv. Den lokala handlingsplanen syftar till att säkerställa en tydlig ansvarsfördelning och struktur för arbetet med att förebygga och motverka våldsbejakande extremism på lokal nivå.

Lokal lägesbild

Skärholmens stadsdelsnämnd ska tillsammans med Skärholmens lokalpolis ha aktuell kunskap om läget avseende våldsbejakande extremistiska rörelser. Lägesbilden kring våldsbejakande extremism har tagits fram tillsammans med lokalpolisen och andra berörda aktörer. Den senaste uppdateringen av lägesbilden baseras till stor del på den enkät¹³ som konstruerats för ändamålet och skickats ut till verksamheter inom förvaltningen och till andra verksamma inom stadsdelsområdet i mars 2018¹⁴.

Det underlag som polisen har tagit fram grundas på personer som är folkbokförda inom Skärholmen och som har ett känt samröre med någon av de tre extremistmiljöerna. Totalt rör det sig om ett fåtal individer.

Följande har framkommit i framtagandet av den lokala lägesbilden:

- alla former av extremism förekommer i området.
- majoriteten av de svarande i förvaltningens enkät har inte sett uttryck för våldsbejakande extremism.
- det behövs mer kunskap och en ökad medvetenhet om problematiken hos medarbetare i alla verksamheter, både inom staden och hos andra aktörer, för att personal ska kunna se tecken på och förekomst av extremism.
- inrapporteringen i incident-rapporteringssystemet (IA) visar att medarbetare har låg kunskap om att de ska rapportera in skadegörelse såsom klotter och klistermärken med extremistiska budskap och även otillåten påverkan med extremistiska förtecken. Två incidenter rörande hot 2017 är inrapporterade på ett LSS boende.
- statistik från stadens olika förvaltningar och bolag visar att det förekommer klotter företrädesvis med vänsterautonomt

¹³ Se bilaga 3

¹⁴ Utskick till chefer inom socialtjänst, fritid, förskola, äldreomsorg, stadsutveckling och medborgarservice bostadsbolag ,polis, MTR, och föreningar

budskap i Bredäng, högerextremistiskt klotter finns något enstaka. Inrapporterat finns även en del klotter mot polisen.

- MTR rapporterade även vandalisering av reklamtavla för moderaterna – (Du är inte välkommen här) (Skärholmen). Flera reklamtavlor var vandaliserade.
- Under 2017 har det polisanmälts två brott gällande hets mot folkgrupp och femton anmälningar med hatbrottsmotiv tillsammans med grundbrott som misshandel, olaga hot, ofredande mm.
- förvaltning har kommit i kontakt med en återvändare från IS, en anhörig som eventuellt vill ha stöd samt fått information om att rekryteringsförsök till religiös extremism skett i området.
- Tjänstemän har även blivit utsatta eller bevittnat hot och kränkningar inom alla tre extremismområdena.
- ingen enskild individ har hittills vänt sig till förvaltningen och velat ha hjälp att hoppa av en extremistisk miljö.
-

Nedan redovisning av enkätsvaren gällande vad respondenterna svarat i form av olika händelser under 2017:

Händelse	Höger	vänster	religiöst	stadsdel	summa
Klotter, affischering	2 2 1	1 2 1	1 1 1	Bredäng Vårberg Alla 4 stadsdelar	12
Annan skadegörelse	1 1 1	1 1	2 1	Bredäng Vårberg Alla 4 stadsdelar	8
Hot och kränkningar	3 1 1 1	1 1	3 1 1	Bredäng Skärholmen/Vårberg Sätra Alla 4 stadsdelar	12
Våld	3 1		1 1	Bredäng Alla 4 stadsdelar	5
Extrema åsikter	11 1	1	1 1 1	Bredäng Vårberg Alla 4 stadsdelar	7
Bar symboler	1	1	1	Bredäng Vårberg Alla 4 stadsdelar	3
Försök till rekrytering	1		1 1	Bredäng Alla 4 stadsdelar	3
Agitation, uppvigling	1 1			Bredäng Alla 4 stadsdelar	2

Annat	1		1	Bredäng	6
			2	Alla 4 stadsdelar	
			1	Vårberg	
	1			Stockholm	

Skärholmens stadsdelsförvaltning arbetar tillsammans med polisen för att ha aktuell kunskap om läget avseende våldsbejakande extremistiska rörelser inom det egna stadsdelsnämndsområdet. Analysen genomförs inom ramen för den lokala samverkansöverenskommelsen med polisen. Detta sker var 14:e dag.

Förebyggande arbete

Förebyggande arbete handlar bland annat om att öka medvetenheten i demokratifrågor, samt att bedriva ett förebyggande arbete mot utanförskap, våld och annan kriminalitet. Hur normer kring kriminalitet och en våldsbejakande mansroll skapas och kan förändras är viktigt i detta. Insatserna handlar inte specifikt om radikaliserings och extremism, utan är generellt förebyggande och bedrivs redan i stadsdelarna – i förskolor och skolor, på mötesplatser för unga, inom socialtjänsten samt genom det arbete ideella organisationer utför.

Frågan om vad det är som gör att våldsbejakande extremistiska grupper växer fram i ett samhälle är mycket komplex. Generellt rör det sig alltid om samverkande faktorer. Inget enskilt förhållande kan tillskrivas skulden för att extremistmiljöer växer fram. En grundförutsättning för att enskilda personer inte ska dras till våldsbejakande extremistmiljöer är att barn och unga får en bra uppväxt, ges goda förutsättningar till bra resultat i skolan, en rik och meningsfull fritid och arbete eller sysselsättning. Förebyggande arbete mot våldsbejakande extremism ska vila på att det finns god tillit, jämlikhet och delaktighet i den enskildes närmiljö.

Att främja demokratin innebär t.ex. att verka för ett inkluderande samhälle där ingen känner sig utanför. Det kan handla om att motverka korruption och jäv eller att säkerställa den offentliga verksamhetens opartiskhet för att skapa tillit i samhället. Det kan också handla om undervisning i medie- och informationskunskap riktad mot barn och unga eller förebygga diskriminering och rasism.

Exempel på förebyggande arbete som finns inom stadsdelsförvaltningen i dagsläget;

Universellt förebyggande arbete

Demokratifrämjande arbete

- Jämställdhet, mänskliga rättigheter och barnperspektiv, genomsyrar alla verksamheter i stadsdelsförvaltningen.
- Arbete med jämställdhet och normkritik i förskolan
- Förskolans arbete med likabehandlingsplaner och värdegrund
- Stärkt tidigt stöd i samverkan (STIS) projektet och introduktionsförskola.
- Föräldrastöd i form av föräldrarådgivare och föräldrastödskurser (ABC, Komet, Älskade förbannade tonåring, Förälder i Sverige).
- Erbjuder feriearbete till ungdomar
- Arbetet som genomförs av förskolor, fritidsenheten, medborgarkontoret, fältassistenter, medborgarvärdar, ungdomsmottagning m.fl. för ökad delaktighet, inkludering och empowerment/egen kraft
- Fortsatt satsning på ungas organisering
- Fortsatt arbete för ökat valdeltagande
- Utnyttja preventionspotentialen i all linjeverksamhet så att riskfaktorer minskas och skyddsfaktorer stärks.
- Stärka invånarnas kontakt med lokala politiker, öppna nämndmöten samt medborgarmöten 8 ggr/år
- Mentors in Violence Prevention (MVP), ett våldsförebyggande program främst för skolorna som bygger på ett åskådarperspektiv

Selektivt förebyggande arbete

- Utbilda personal i relationsvåld och hedersrelaterat våld då det kan finnas kopplingar till våldsbejakande extremism
- Motverka inträde i extremistiska miljöer via att föra diskussioner om demokrati mm när extrema åsikter framförs.
- Gruppverksamhet med unga på fritidsgårdar eller av fältassistenter

Indikerat förebyggande arbete

Motverka inträde i extremistiska miljöer genom

- Individuellt stöd
- Stödja ungdomar att klara av grundskolan med fullständiga betyg via t ex skolsociala team
- Anhörigstöd
- Ungdomsmottagning
- Vuxenhetens unga vuxen verksamhet

- Sociala insatsgruppen för unga vuxna

Center mot våldsbejakande extremism (CVE)

<https://www.cve.se/>

Den 1 januari 2018 inrättades Center mot våldsbejakande extremism vid Brottsförebyggande rådet. Center mot våldsbejakande extremism (CVE) har inrättats för att förstärka och få mer långsiktighet i de förebyggande insatserna mot våldsbejakande extremism. I april 2018 öppnade centret en stödfunktion för yrkesverksamma personer. Stödfunktionen är främst till för kommuner och myndigheter på lokal nivå som behöver kunskapsstöd i att förebygga våldsbejakande extremism.

Stödfunktion CVE: 08-527 44 290. Den är öppen klockan 9-15 på helgfria vardagar. Detta telefonnummer är enbart till för tjänstepersoner.

Centrets stödfunktion tar inte över andra myndigheters eller kommuners ansvar. Den erbjuder exempelvis inte anhörigstöd eller stöd till individer. De frågorna kommer att hänvisas till andra myndigheter eller aktörer som har ansvar och mandat för att hantera den frågan.

Förhindrande arbete

En grund i stadsdelsnämnden är att demokratiska principer råder i nämndens verksamheter eller det nämnden finansierar.

Det förhindrande arbetet är de insatser och åtgärder som riktas mot personer eller grupper som håller på att hamna i, eller befinner sig i våldsbejakande extremistmiljöer.

Generellt förhindrande arbete

Uthyrning av lokaler från Skärholmens stadsdelsförvaltning

Ett arbete runt detta pågår och beräknas vara klart under våren 2018. Förvaltningen utreder hur de idag hanterar uthyrningen av lokaler. Det behöver även tas hänsyn till hur hanteringen/ upplåtelse av lokaler ska ske när föreningar och/eller enskilda med koppling till extrema miljöer finns. Förvaltningen bör be att få se det program som ska anordnas vid tveksamhet.

Föreningsbidrag/arrangörsstöd

Vid beviljande av föreningsbidrag skall förvaltningen försäkra sig om att föreningen ska vara uppbyggd och fungera enligt demokratiska principer. I stadgarna ska det framgå att alla som

instämmer i föreningens målsättningar äger rätt till medlemskap. Ingen diskriminering på grund av kön, religiösa, politiska, etniska eller sexuella skäl får förekomma i föreningens verksamhet. Ingen får nekas inträde i föreningen på grund av ovanstående skäl. Förvaltningen bör be att få se det program som ska anordnas. Denna rutin har förmedlats till föreningarna och 2018 års ansökningar granskas enligt de nya riktlinjerna.

Situationell prevention

Klotter som observeras i området ska anmälas via tyck till appen eller felanmälan. Trafikkontoret har en 24 timmarsregel när det gäller skadegörelse med extremistiskt budskap. Det är även viktigt att alla anmäler skadegörelse och klotter när vi ser det i stadsdelsnämndsområdet.

Det finns möjlighet att via datorn göra felanmälan till synpunktsportalen:

<http://www.stockholm.se/TrafikStadsplanering/Felanmalan-och-synpunkter/>

Har du en mobiltelefon kan du ladda ner Stockholms stads tyck till app:

<http://www.stockholm.se/tycktillapp>

Individuellt förhinderande arbete

Insatser inom socialtjänsten

Socialtjänsten ansvarar för skydd och stöd och insatser enligt socialtjänstlagen. Socialtjänsten insatser kan i förekommande fall vara såväl öppna former som i form av placering utanför hemmet enligt socialtjänstlagen eller enligt lagen om vård av unga (LVU). Alla insatsen ska utgå från individuell bedömning. Särskilt hänsyn ska tas till kunskap om individens aktivitet inom extremistiska organisationer och miljöer¹⁵.

Vid oro hos anhöriga

Hänvisa till stadsdelsförvaltningens mottagningsenheter
08-508 24 000.

Tidigare har förvaltningen hänvisat till nationella orostelefonen som den tidigare nationella samordnaren tog fram tillsammans med Rädda Barnen. Denna orostelefon är det oklart om den kommer att finnas kvar.

¹⁵ PM 2017:139 RI(Dnr 155-1015/2017)

Avhopparverksamhet

I förvaltningen finns insatser baserade på individens behov för åldrarna 13-18 år. Sociala insatsgrupper för 18-29 år har inrättats och arbetssätt är under utveckling. Dessa riktar sig till flickor och pojkar, kvinnor och män, som behöver stöd för att lämna en kriminell livsstil. En förutsättning för att ge stöd till personer som fyllt 18 år är att de har en egen vilja till förändring. Insatser som utgör stöd till individer som är motiverade att lämna extremistiska miljöer, bedöms utifrån motsvarande kriterier som idag används för att ge stöd till individer som vill lämna grov brottslig verksamhet.

Den stadsövergripande avhopparverksamheten är organiserad på enheten för hemlösa och riktar sig till avhoppare som har kontakt med polisens avhopparverksamhet. Verksamheten ska även hantera avhoppare från extremistmiljöer som har kontakt med polisens avhopparverksamhet, dvs det är det individuella skyddsbehovet som är avgörande.

Anhörigstöd

Om socialtjänsten får kunskap om anhöriga eller närstående till personer som är involverade i våldsbejakande extremism ska de informera om att stöd finns att få genom det anhörigstöd som finns inom förvaltningens verksamheter. Utbildningsinsatser ska genomföras under 2018.

Otillåten påverkan¹⁶ av politiker och tjänstemän

Begreppet otillåten påverkan innefattar en rad olika handlingar som syftar till att påverka tjänstemän i deras myndighetsutövning. Otillåten påverkan är ett samlingsnamn för trakasserier, hot, våld och korruption. Under 2018 kommer arbetet med att uppmärksamma och anmäla försök till otillåten påverkan att utvecklas med hjälp av personalavdelningen, preventionssamordnare och säkerhetssamordnare.

Samverkan

Samverkansformer och nätverk inom stadens organisation ska stärkas för att vidareutveckla gemensamt kunskaps- och erfarenhetsutbyte samt metodutveckling.

Samverkan kring fenomenet våldsbejakande extremism sker inom lokala brottsförebyggande rådet (kompetensutveckling, förekomst av tecken lokalt, mm).

¹⁶ Motverka otillåten påverkan BRÅ 2009

Samverkan avseende våldsbejakande extremism har infogats i den befintliga samverkan som finns idag kring barn och ungdomar mellan skola, socialtjänst, polis, fritid, fält och förskola.

När det gäller oro kring enskilda individer sker samverkan enligt normala rutiner för orosanmälan till socialtjänsten.

Utöver detta har staden ett lokalt nätverk med den centrala samordnaren som sammankallande samt ett regionalt nätverk för Stockholms län. Det finns också ett stadsövergripande nätverk för socialtjänstens avdelningschefer där våldsbejakande extremism ingår som en del.

Förvaltningen utvecklar löpande samverkan kring vuxna personer på individnivå.

Samverkan kring individer i risk att radikaliseras

I stadens verksamheter möter medarbetare individer i riskzon för destruktiva livsmiljöer och utanförskap, exempelvis kriminalitet och radikalisering. Det finns ett behov av att utveckla arbetssätt och metoder för att fånga upp och motverka att individer radikaliseras. Särskilt viktig i detta arbete är samverkan mellan skola, socialtjänst och polis. För att tydliggöra rutiner för gemensam hantering kring radikaliserade individer har ett flödesschema tagits fram. Där beskrivs hur medarbetare i staden ska agera när de känner oro för en individ eller det har inträffat något som kan vara kopplat till våldsbejakande extremism.

Socialtjänsten har enligt lagstiftning det yttersta ansvaret för att enskilda får det stöd och den hjälp de behöver. Det finns dock inga lagar som stödjer kommuner i att sätta in tvångsåtgärder mot personer som exempelvis återvänt från krig eller rör sig i miljöer med våldsbejakande extremism.

Om en person vill ha stöd kan socialtjänsten erbjuda insatser. Alla ärenden utgår ifrån individens behov, vilket säkerställer att rätt stöd ges utifrån varje enskild individs förutsättningar. Om individen samtycker till att information delas mellan myndigheter och aktörer kan stödet erbjudas inom ramen för tex sociala insatsgrupper. I en social insatsgrupp ingår representanter från olika myndigheter och aktörer. Här kan också företrädare för trossamfund, idrottstränare och andra representanter från civilsamhället ingå, allt utifrån den enskildes behov. Socialtjänst och polis ingår alltid.

Utbildning

Kompetenshöjande åtgärder/insatser

Behovet av kunskapshöjande åtgärder är fortsatt stort. Som ett led i det stadsövergripande stödet beslutade juridiska avdelningen, i slutet av januari 2018, en rättspromemoria som belyser juridiska förutsättningar för delar av kommunens arbete och stadens vägledning för arbetet mot våldsbejakande extremism kommer att lanseras under våren 2018.

Det finns en stadsövergripande utbildningsplan för området våldsbejakande extremism. Under hösten 2017 genomfördes en grundläggande utbildning där ca 1700 medarbetare deltog. Grundutbildning kommer genomföras igen under hösten 2018. Med början i april 2018 (har varit) startar fördjupningsutbildningar riktade till prioriterade verksamheter såsom socialtjänstens mottagningsenheter, arbetsmarknadsförvaltningens uppsökare, utbildningsförvaltningens rektorer, lärare m.fl. Fördjupningsutbildningarna planeras i samverkan mellan den centrala samordnaren och respektive förvaltning. Förvaltningarna säkerställer att relevant personal deltar i de stadsövergripande utbildningar som anordnas.

Som ytterligare stöd för stadens medarbetare finns stadens kunskapsunderlag om arbetet mot våldsbejakande extremism samlat på en intranätssida. På sidan finns en presentation som innehåller grundläggande information om våldsbejakande extremism, symboler, lokalt och nationellt stödmaterial, rapporter, boktips och poddar för ytterligare kunskapsinhämtning, filmade föreläsningar m.m. Därutöver anordnas, med början 2018, kunskapshöjande föreläsningar på området. Dessa är öppna för stadens alla medarbetare. I februari föreläste Försvarshögskolan och i maj föreläser FOI, Totalförsvarets forskningsinstitut. Föreläsare för hösten är ännu inte bestämt. Dessa föreläsningar filmas och läggs på intranätssidan för att tillgängliggöras för så stor del av stadens medarbetare som möjligt.

Rutiner runt våldsbejakande extremism

Detta kapitel beskriver vilka rutiner som gäller vid konkret hot, oro om radikaliserings, händelse kopplad till våldsbejakande extremism samt vid misstänkt brottslighet. Målgruppen för rutinen är stadsdelens chefer och medarbetare.¹⁷ Staden har tagit fram

¹⁷ Begreppet radikalisering definieras som den process som leder till att en person eller en grupp stödjer eller utövar ideologiskt motiverat våld för att främja en sak. De individer

rutiner Stockholms stad vid oro/händelse rörande våldsbejakande extremism, se bilaga 2

Samordnare

Samordnare för arbetet mot våldsbejakande extremism är preventionssamordnaren. Dennes roll är att

- delta i möten med polisen för att ta fram en gemensam aktuell lägesbild
- vara kommunikationskanalen och direktkontakt in och ut från stadsdelsförvaltningen gentemot polisen och säkerhetspolisen
- säkerställa informationsdelning till berörda aktörer inom stadsdelen och eventuellt stadsledningskontoret
- tillsammans med avdelningschefer stödja/guida de verksamheter som berörs av frågan i sitt arbete
- När en händelse sker vara stöd samt informera berörda parter.
- följa upp arbetet genom stadsdelsförvaltningens styrgrupp

Åtgärder vid nödsituationer

Vid konkreta hot/nödsituationer ska polisen kontaktas omgående på telefonnummer 112.

Åtgärder vid oro om radikaliserings eller händelse kopplad till våldsbejakande extremism

- Oro/händelse bör alltid hanteras av den som identifierat detta.
- Oro ska genast anmälas till socialtjänsten enligt 14 kap. 1 § socialtjänstlagen om oron avser en individ under 18 år och förutsättningarna i bestämmelsen är uppfyllda.
- Vid oro för individ som är över 18 år kan anmälan göras till socialtjänsten om det inte föreligger hinder på grund av sekretess.
- Den som har oro/ upptäcker händelse bör alltid informera sin närmsta chef.
- Kontakt bör skyndsamt tas med förvaltningens samordnare avseende VBE för ifyllande av blankett med avidentifierad information.

- Överväg alltid om förutsättningarna för anmälan i IA-stadens incidentrapporteringssystem föreligger. En incident är ett tillbud, olycka, skada eller annan oönskad händelse. En arbetsskada räknas också som en incident.

Åtgärder vid misstänkt brottslighet

- Händelse bör alltid hanteras av den som identifierat detta.
- Oro ska genast anmälas till socialtjänsten enligt 14 kap. 1 § socialtjänstlagen om oron avser en individ under 18 år och förutsättningarna i bestämmelsen är uppfyllda.
- Vid oro för individ som är över 18 år kan anmälan göras till socialtjänsten om det inte föreligger hinder på grund av sekretess.
- Den som identifierar händelsen bör alltid informera sin chef.
- Kontakt bör skyndsamt tas med förvaltningens samordnare avseende VBE för ifyllande av blankett med avidentifierad information
- Polisanmälan ska alltid övervägas vid misstänkt brott (inklusive straffbelagt försök, förberedelse eller stämpling). Det kan ingå i tjänsteansvaret att göra en polisanmälan. Se i delegationsordningen vem som har rätt att fatta beslut om polisanmälan. Säkerställ först att sådan informationsöverföring inte hindras av sekretess.
- Överväg alltid om förutsättningarna för anmälan i IA-stadens incidentrapporteringssystem föreligger. En incident är ett tillbud, olycka, skada eller annan oönskad händelse. En arbetsskada räknas också som en incident.

Uppföljning

Enligt stadens riktlinjer ska handlingsplanen behandlas av ansvarig nämnd och godkännas av kommunstyrelsen. Handlingsplanen ska följas upp årligen inom ramen för ordinarie styrning under målet om att Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar. En första uppföljning av vidtagna åtgärder görs i samband med årets verksamhetsberättelse. Handlingsplanen revideras årligen utifrån aktuell lägesbild. Lägesbilden tas fram tillsammans med andra berörda nämnder samt i samarbete med polisen. Nästa revidering sker i samband med tertialrapport 1 2019. I revideringen ska status på föregående års vidtagna åtgärder framgå. För att tydliggöra uppföljningsbara mål kopplat till riktlinjerna och för att på ett bättre sätt kunna stödja nämnderna i uppföljning och utvärdering av insatsernas effekt bedrivs ett utvecklingsarbete stadsövergripande i samverkan med Försvarshögskolan.

Våldsbejakande extremism är ett prioriterat område inom samverkansöverenskommelsen med lokalpolisen och följs även upp inom överenskommelsen.

Avslutade och påbörjade insatser 2017

- Stadsdelsförvaltningens personal utbildas löpande i jämställdhet, antirasism och HBTQ frågor. Ansvarig för detta är stadsdelsförvaltningens HR- avdelning.
- Utbildning i våld i nära relation för stadsdelens personal genomfördes under hösten 2017, eventuell koppling till våldsbejakande extremism uppmärksammades ¹⁸.
- Styrgrupp¹⁹ tillsatt för att följa upp implementeringen av handlingsplanen och bevaka att rutinerna är kända för samverkanspartners
- Stadsdelsförvaltningen har arbetat med att utveckla rutiner för att hantera ärenden enligt socialtjänstlagen. Arbetet med att sprida information kring hanteringen till samarbetspartners pågår löpande i befintliga samverkansforum.
- Orostelefonens telefonnummer har spridits i förvaltningens verksamheter och anslagits i stadsdelsnämndsområdet. Det är oklart om orostelefonen kommer att finnas kvar kommer förvaltningen informera om att det är socialtjänstens mottagningsgrupper allmänheten kan vända sig till.
- Skapa tydligare rutiner runt föreningsstöd och uthyrning av förvaltningens lokaler. Nya riktlinjer finns för föreningsstöd och rutiner runt uthyrning av lokaler kommer att beslutas på stadsdelsnämnd under hösten 2018.
- Information och utbildningsinsats för chefer från förskola och socialtjänstens chefer med ansvar för utredning och insatser för barn och unga samt rektorer från lokala grundskolor, på samverkanskonferens i oktober är genomfört
- Stadsdelsförvaltningen ser över vilka samverkansforum som finns och kommer att fortsätta utveckla samverkan gällande barn och unga som inte är på individnivå. I april 2018 deltog sex medarbetare på en fördjupningsutbildning för socialtjänsten om våldsbejakande extremism som byggde på socialstyrelsens material.
- Två medarbetare från skärholmens stadsdelsförvaltning har deltagit i Radicalisation awarness network (RAN). RAN är ett europeiskt nätverk där praktiker träffas för att utbyta

¹⁸ PM 2017:139 RI(Dnr 155-1015/2017)

¹⁹ Styrgrupp består av avdelningschefer för Stadsutveckling och medborgarservice samt avdelningschef för socialtjänsten, preventionssamordnare och kontaktperson på socialtjänsten.

erfarenheter hur vi kan förebygga radikaliserings. De kommer under 2018 presentera detta på ett chefsforum.

- Planering pågår för en infonämnd för politiker och chefer om otillåten påverkan.

Bilagor

1. Matris över arbetet med våldsbejakande extremism i Skärholmens stadsdelsnämnd
2. Rutin för Stockholms stad vid oro/händelse rörande våldsbejakande extremism
3. Enkät för kartläggning av våldsbejakande extremism (VBE) inom Skärholmens stadsdelsområde våren 2018

Skärholmens stadsdelsförvaltning tog 2017 fram en lokal handlingsplan mot våldsbejakande extremism enligt beslut i kommunstyrelsens stadsövergripande riktlinjer. Syftet med handlingsplanerna är att säkerställa en tydlig ansvarsfördelning och struktur för arbetet med att förebygga och motverka våldsbejakande extremism på lokal nivå.

Nu ska handlingsplanen revideras. Stadsdelsförvaltningen har också i uppdrag att genomföra en ny kartläggning. Denna enkät är en del av detta.

Det är en demokratisk rättighet att tänka och tro vad man vill, hur extrema åsikterna än är. Däremot är det brottsligt att bruka våld som medel för politiska eller ideologiska syften. Det innebär alltid ett allvarligt hot, både mot individen själv och mot samhället.

Våldsbejakande extremism är ett samlingsbegrepp för rörelser, ideologier eller miljöer som inte accepterar en demokratisk samhällsordning och som främjar våld för att uppnå ett ideologiskt mål.

Exempel på uttryck för våldsbejakande extremism kan vara klotter, klistermärken med mera, men även incidenter, agitation/uppvigling, ändrad stil/beteende. Se vidare exempel i länken nedan:

<http://samtalskompassen.samordnarenmotextremism.se/metod/forebyggande-arbete/>

Förenklat uttryckt menar vi med våldsbejakande extremism i denna enkät:

- Vänsterextremism
- Högerextremism
- Religiös extremism

OBS! Det är viktigt att du som svarar på enkäten kan svara för hela din enhet/verksamhet. Vi tror därför att du är en chef, samordnare eller nyckelperson i verksamheten/enheten.

Inom vilken verksamhet arbetar du/ni

- ☐ Assistans, ledsagning och avlösning
- ☐ Bostadsbolag
- ☐ Daglig verksamhet, funktionsnedsättning
- ☐ Fritidsverksamheten
- ☐ Förening
- ☐ Församling/samfund
- ☐ Förskola
- ☐ Hemtjänst
- ☐ Lokalpolisen
- ☐ LSS-bostäder
- ☐ Medborgarkontoret
- ☐ MTR
- ☐ Socialpsykiatri utförare
- ☐ Socialtjänst Enheten för ensamkommande barn
- ☐ Socialtjänst, barn och unga
- ☐ Socialtjänsten
- ☐ Socialtjänsten, beställarenheten funk
- ☐ Socialtjänsten, beställarenheten äldre
- ☐ Socialtjänsten, enheten för ekonomiskt bistånd
- ☐ Socialtjänsten, Resursenheten
- ☐ Socialtjänsten, vuxna
- ☐ Stadsutveckling
- ☐ stadsutveckling park
- ☐ Äldreomsorg - dagverksamhet

☐ Äldreomsorg - gruppboende

☐ Övrig

I vilket område arbetar eller verkar du/ni

☐ Bredäng

☐ Sättra

☐ Skärholmen

☐ Vårberg

☐ Alla 4 stadsdelarna

☐ Stockholm

Har du någon gång under 2017 haft händelser i din verksamhet kopplade till våldsbejakande extremism? Händelser kan t.ex. vara klotter, skadegörelse, symboler, hot eller våld

☐ Ja

☐ Nej

☐ Vet ej

Om ja, vilken/vilka former av våldsbejakande extremism har de koppling till

☐ Vänsterextremism

☐ Högerextremism

☐ Religiös extremism

Om, ja i vilken del av vårt stadsdelsområde var händelsen kopplad till?

- ☐ Bredäng
- ☐ Sätra
- ☐ Skärholmen
- ☐ Vårberg
- ☐ Vet ej

Hur många händelser kopplade till våldsbejakande extremism har ni haft i er verksamhet 2017

	10 eller fler	Mellan 4 och 9	3 eller färre	Ingen förekomst	Vet ej
Vänster extremism	☐	☐	☐	☐	☐
Höger extremism	☐	☐	☐	☐	☐
Religiös extremism	☐	☐	☐	☐	☐

Vilken typ av händelser kopplade till våldsbejakande extremism har ni uppmärksammat? (Ni kan ange flera alternativ)

	Vänsterextremism	Högerextremism	Religiösextremism
Klotter, klistermärken och affischer	☐	☐	☐
Annan skadegörelse	☐	☐	☐
Person/personer bar symboler	☐	☐	☐
Försök till rekrytering	☐	☐	☐
Hot och kränkningar	☐	☐	☐
Våld	☐	☐	☐
Person som uttryckt våldsbejakande extremistiska åsikter	☐	☐	☐
Agitation/uppvigling	☐	☐	☐
Annat	☐	☐	☐
Inga händelser har inträffat	☐	☐	☐

Känner Ni till Stockholms stads riktlinjer i arbetet mot våldsbejakande extremism och att förebygga våldsbejakande extremism?

- ☐ Ja
☐ Nej

Känner Ni till stadsdelsförvaltningens handlingsplan mot våldsbejakande extremism?

- ☐ Ja
☐ Nej

Hur bedömer Ni Er kunskapsnivå för att motverka våldsbejakande extremism i Er verksamhet?
0=Ingen kunskap alls, 10= Mycket god

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
10									
☐									

Vilken/vilka verksamheter skulle vara viktiga för Er att samverka med i arbetet mot våldsbejakande extremism?
